

Koštani ostaci iz masovne grobnice iz II. Svjetskoga rata: od otkrića grobnice do identifikacije žrtava

Marija Definis Gojanović, Davorka Sutlović

Cilj Prikazati cjelokupan proces identifikacije koštanih ostataka iz masovne grobnice pronađene na jednom planinskom vijencu u Dalmaciji 2005. Sumnjalo se da grobnica sadrži posmrtno ostatke civila iz susjedne Hercegovine koji su ubijeni u II. Svjetskome ratu, a uključivali su i 8 redovnika Franjevaca.

Postupci Iskapanja na pretpostavljenom mjestu u Dalmatinskoj zagori, pokraj sela Zagvozd, provedena su u skladu s arheološkim postupcima. Antropološkom analizom određeni su spol, dob u času smaknuća, tjelesna visina, te patološke i traumatske promjene na kostima. Budući da nije bilo podataka o žrtvama prije njihove smrti, napravljena je tipizacija DNA s pomoću kromosoma Y. DNA je izdvojena iz uzoraka kostiju i zubi primjenom standardnog postupka s pomoću mješavine fenola, kloroforma i izoamilnog alkohola. Za kvantifikaciju i amplifikaciju DNA odabrani su sustavi dvaju kratkih ponovljenih sljedova (engl., short tandem repeats, STR) na kromosomu Y. Tipizacija produkata polimerazne lančane reakcije (PCR) provedena je na stroju ABI Prism 310 Genetic Analyzer. Rezultati tipizacije produkata PCR uspoređeni su s rezultatima analize DNA iz uzoraka pribavljenih od rodbine pretpostavljenih žrtava – krvi od živih, a kostiju umrlih roditelja ili rođaka (pribavljenih dodatnim iskapanjem).

Rezultati Ostaci u grobnici sadržavali su 18 gotovo potpunih kostura, koji su bili prilično postmortalno oštećeni. Radilo se o muškarcima, uglavnom srednje dobi, s rupama od zrna pištolja na lubanjama. Analiza DNA s pomoću Y-STR sustava i križna prispodoba nalaza s nalazima u pretpostavljenih rođaka omogućila je tri pozitivne identifikacije. Sva tri pozitivno identificirana posmrtna ostatka pripadala su Franjevcima, za koje se smatra da su ubijeni u Hercegovini i potom pokopani na rečenom mjestu kraj Zagvozda.

Zaključak Naša analiza posmrtnih ostataka iz masovne grobnice iz II. Svjetskoga rata potvrdila je valjanost analize muške nasljedne linije s pomoću sustava Y-STR, čak i kad nestale osobe nisu imale potomaka, kao što je slučaj s Franjevačkim redovnicima. Iako je ovo izvješće ponajprije usmjereno na identifikaciju ljudskih posmrtnih ostataka iz masovne grobnice, ono ujedno oslikava važnost sudskomedicinskoga pristupa u dokumentiranju kršenja ljudskih prava.